

IOANA ANGHEL

GEORGE GIUGLEA ȘI MUZEUL LIMBII ROMÂNE

În 1919, după organizarea Universității românești din capitala Ardealului reunit cu Țara și inaugurarea cursurilor universitare, Sextil Pușcariu își va vedea împlinit și un mai vechi vis al său: înființarea unui institut consacrat limbii române¹, proiect gândit în cele mai mici amănunte și care trebuia să găzduiască, în primul rând, lucrarea vieții sale, *Dicționarul Academiei*. În acest institut de știință și cultură, numit de el Muzeul Limbii Române, Sextil Pușcariu s-a înconjurat de colaboratori valoroși, în majoritate profesori la noua Universitate. Între aceștia, Nicolae Drăganu, Vasile Bogrea, George Giuglea, Constantin Lacea, Theodor Capidan. Unii dintre ei, cunoscuți deja prin lucrări serioase, și-au păstrat și dezvoltat propriile direcții și proiecte de cercetare, alții au participat la lucrările de mare anvergură ale Muzeului: *Dicționarul* și, mai târziu, *Atlasul lingvistic român*. Toți au găsit la Muzeu o atmosferă de prietenească colaborare, atât de stimulatoare și de propice muncii de creație. Rezultatele cercetărilor individuale se prezentau adesea în ședințele de comunicări de marți, iar majoritatea erau publicate în paginile revistei „Dacoromania”. Numit de Sextil Pușcariu profesor la Facultatea de Litere din Cluj, G. Giuglea a devenit și unul dintre cei mai credincioși „muzeiști”. Sextil Pușcariu îi prețuia atât calitățile umane, cât și bogăția cunoștințelor, ideile originale, pasiunea pentru cercetare. „Foarte ingenios, el întrezărea de multe ori ungherele tănuite ale etimologiilor obscure, pe care le căuta câteodată pe drumurile întortocheate și nesigure ale straturilor preromane, grecești sau germanice”². Deși format la școala lingvistică bucureșteană a maestrului său, Ovid Densusianu, pentru care avea o mare admirație, George Giuglea s-a încadrat, de la început, în activitatea și spiritul Muzeului, căruia i-a rămas atașat până la sfârșitul vieții.

George Giuglea s-a născut la 29 ianuarie 1884 în Satulung (Săcele), lângă Brașov, într-o familie de oieri³. Și-a petrecut copilăria în satul natal, dar și în

¹ Vezi Sextil Pușcariu, *Memorii*. Ediție de Magdalena Vulpe, București, 1978, p. 190.

² *Ibidem*, p. 539.

³ Unele informații biografice și bibliografice provin din *Introducerea* la volumul lui George Giuglea, *Cuvinte românești și romanice*. Ediție îngrijită, introducere, bibliografie, note și indice de Florența Sădeanu, București, 1983 și idem, *Fapte de limbă: mărturii despre trecutul românesc*. Ediție îngrijită, introducere, tabel cronologic, note și indice de Florența Sădeanu, [București], 1988.

comuna Roseți, din județul Ialomița. Părinții lui, ca și alți păstori săceleni, plecau de la munte și treceau în Țara Românească, ducând oile pentru iernat în zonele de câmpie, cu climă mai caldă, cât mai aproape de Dunăre. Studiile liceale le face la Brașov, la liceul „Andrei Șaguna”, iar cele superioare la Facultatea de Litere și Filozofie din București, unde dobândește o pregătire științifică temeinică, avându-i ca profesori pe Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Ioan Bianu, Dimitrie Onciul, Simion Mehedinți. O influență puternică a exercitat asupra sa personalitatea complexă a profesorului și savantului Ovid Densusianu, pe care îl va evoca, subliniind marile lui merite științifice și culturale, în articolul comemorativ *În amintirea lui Ovid Densusianu (1873–1938)*⁴. După ce își ia licența în filologie română și romanică, lucrează ca funcționar la Academia Română și apoi ca profesor în învățământul secundar. În timp ce era profesor la Târgoviște, Ovid Densusianu, care îl aprecia, îl propune pentru specializare la Paris. Lipsit de sprijin din partea autorităților și cu o situație materială precară, care nu-i permite să facă față cheltuielilor, e gata să renunțe la plecare. Totuși, la sfârșitul lui 1912 se află la Paris, iar între 1913 și 1914 este lector de limba și literatura română la Sorbona, la catedra creată pentru Mario Roques, în 1912. Din această perioadă se păstrează un număr de 12 scrisori adresate de George Giuglea lui Ovid Densusianu⁵, din care, printre altele, se poate deduce și ajutorul acordat de Densusianu discipolului său, în perioada formării sale ca romanist⁶. O scrisoare din 1914 ne furnizează amănunte privind subiectul tezei sale de doctorat. Îl anunță pe Ovid Densusianu că s-a decis să studieze un *Apostol* (ms. 69 din Biblioteca Academiei), text în limba română, din sec. al XVII-lea⁷.

Își întrerupe activitatea la izbucnirea primului război mondial și se întoarce în țară, unde se înrolează ca voluntar într-un regiment de vânători de munte⁸.

În 1919 este chemat de către Sextil Pușcariu la Universitatea din Cluj, unde a fost titularul catedrei de romanistică până la pensionare. În 1920 își susține doctoratul la Cluj cu Sextil Pușcariu și nu la București, cu maestrul său, așa cum intenționase.

⁴ În DR, IX, 1936 – 1938, p. 646-662.

⁵ *Scrisori către Ovid Densusianu*, vol. II. Sub redacția lui Liviu Onu, București, 1981. Scrisorile, în număr de 12, din anii 1912–1925, sunt publicate la p. 138-149. Sunt însoțite de o notă biobibliografică foarte documentată, beneficiind de informații furnizate de Maria Giuglea, soția, și de Florența Sădeanu, fiica lui G. Giuglea.

⁶ G. Giuglea era înrudit cu Ovid Densusianu prin mama sa, născută Moroianu; vezi volumul citat mai sus, p. 142.

⁷ Urma să-l tipărească la Comisia Istorică, prezidată de slavistul Ioan Bogdan. Însă din motive necunoscute renunță la proiectul editării *Apostolului*; vezi *Scrisori...*, vol. II, p. 147.

⁸ La un moment dat s-a zvonit că ar fi murit pe front (vezi scrisoarea lui Pompiliu Păltănea, prieten al lui G. Giuglea, către Ovid Densusianu, din august 1917, în *Scrisori către Ovid Densusianu*, vol. IV, 1989, p. 85).

Studiile de romanistică și le va completa, mai târziu, în Italia, între anii 1920 și 1921, cu Matteo Bartoli, la Torino, și cu E. G. Parodi, la Florența. Cu Parodi⁹, clasicist, romanist și mare dantolog, va aprofunda latina vulgară și dialectele italiene, iar cu Bartoli, unul dintre inițiatorii *Atlasului lingvistic italian*, principiile și metodele, atunci noi, ale geografiei lingvistice.

După întoarcerea din Italia își începe cursurile și seminariile de filologie romanică la Universitate, fiind totodată nelipsit de la întrunirile săptămânale ale muzeiștilor, unde expune rezultatul cercetărilor proprii; e un colaborator permanent al „Dacoromaniei”. Deși nu a participat propriu-zis la lucrările pentru realizarea *Atlasului lingvistic român*, care a constituit o „preocupare de căpetenie a Muzeului chiar de la întemeierea lui, în toamna anului 1919”¹⁰, G. Giuglea a luat parte la ședințele în care se dezbăteau problemele legate de întocmirea lui. Una dintre cele mai dificile a fost chestiunea notării fonetice a răspunsurilor. A fost abandonată ideea folosirii transcrierii internaționale, care nu avea semne speciale pentru toate sunetele limbii române, și „după lungi discuții a fost primită propunerea d-lui prof. univ. G. Giuglea, care a cerut ca la baza transcrierii fonetice să fie pus sistemul grafic obișnuit, cu adăugarea semnelor diacritice necesare, spre a obține o cât mai fidelă redare a rostirii”¹¹. Se facilita astfel utilizarea *Atlasului* nu numai de către lingviști, ci și de către istorici, geografi, folcloriști.

Va face călătorii de studii și în Spania, în 1930 și în 1937, pentru a-și perfecționa pregătirea în domeniul filologiei romanice și va rămâne toată viața atras de limba spaniolă și fascinat de literatura acestei țări¹². Preocupat de dezvoltarea studiilor de hispanistică la Cluj, înființează, în cadrul catedrei de filologie romanică, un lectorat de spaniolă, susținut de un lector spaniol.

În 1936 este ales membru corespondent al Academiei Române. După terminarea celui de al doilea război mondial și după întoarcerea (în 1945) din refugiu de la Sibiu, unde se retrăseseră Universitatea și Muzeul în urma Dictatului de la Viena, își va continua activitatea la catedră până în 1947, când este pensionat. Nu renunță însă la activitatea științifică. Participă cu comunicări la ședințele Muzeului, devenit (după reorganizarea Academiei Române, din 1948) Institutul de Lingvistică, sau inițiază anchete pentru adunarea de material toponimic și antroponimic, înconjurându-se de colaboratori mai tineri, atât din Cluj cât și din Timișoara sau Pitești. Se stinge din viață la București, în 1967, și este înmormântat, așa cum și-a dorit, la Cluj.

⁹ La dispariția lui timpurie, Giuglea va scrie cu multă căldură despre acest erudit profesor și prieten al său. Vezi *E. G. Parodi (1862 – 1923)*, în DR, III, 1923, p. 1080-1083. „Parodi era și un iubitor al limbii române, ca și marele prieten al țării noastre, celălalt savant lingvist italian, M. G. Bartoli” (p. 1082).

¹⁰ Sextil Pușcariu, *Prefață* la ALR I/I, p. 7.

¹¹ *Ibidem*, p. 9. Hotărârea s-a luat, probabil, în ședințele din anul 1930. Vezi R. Todoran, *Contribuții de dialectologie română*, București, 1984, p. 191.

¹² Traduce din literatura spaniolă piesa lui Lope de Vega Carpio *Steaua Sevillei*, publicând-o la Cluj, în 1939.

În afara activității didactice, George Giuglea a desfășurat o vastă activitate științifică. Încă în perioada studenției se distinge în cadrul *Societății filologice*, întemeiată de Ovid Densusianu, unde prezintă mai multe comunicări, printre care *Graiul din Săcele* (1907) și *Din terminologia păstorească* (1908). Aceste prime cercetări au ca punct de pornire atât buna cunoaștere a graiului din zona natală, cât și experiența personală de viață privind toate aspectele legate de păstorit. Importanța păstoritului pentru români și culegerea terminologiei păstorești din toate zonele țării l-au preocupat întreaga viață. Tot ca student participă la culegerea de texte dialectale „din toate părțile locuite de români”, publicate de I.-A. Candrea, Ovid Densusianu și Th. D. Sperantia, cu titlul *Graiul nostru*¹³. Materialul adunat de Giuglea este din județele Tecuci, Tutova, Bacău, Roman și din Bucovina¹⁴. Ca urmare a acestor cercetări scrie comunicarea *Graiul din Bucovina* (1907). Folclorul și etnografia l-au interesat de tânăr; încurajat și stimulat și de maestrul său, face în 1910 și 1911, împreună cu geograful George Vâlsan, două călătorii de studii în Serbia. Vor publica împreună *Românii din Serbia*¹⁵ și *De la românii din Serbia*¹⁶. În acest ultim volum, cercetările efectuate într-o regiune puțin studiată aduc un variat material inedit¹⁷, care se impune prin autenticitate și arhăitate, cuprinzând „cântări bătrâne” (balade), „frângurele” (poezii lirice) și câteva povești. Colecția se remarcă prin metoda de cercetare riguros științifică, prin transcrierea fonetică a textelor, care erau notate (când era cazul) în timpul cântării lor, prin precizia datelor despre localități și informatori. Se situează printre cele mai valoroase culegeri (departe de diletantismul frecvent în epocă), deosebit de apreciată atât la apariție, cât și în lucrările de sinteză asupra folcloristicii românești, apărute mai târziu¹⁸. Fără să abandoneze preocupările pentru folclor, căci va mai publica o culegere *Din literatura populară de astăzi a Basarabiei*¹⁹, *Note și fapte de folclor și filologie*²⁰, o ediție a poeziilor populare ale lui Vasile Alecsandri²¹, *De la românii din Serbia. Material folcloristic. Un testament scris românește*²², interesul său constant se va îndrepta spre studiul istoric și etimologic al lexicului românesc, spre

¹³ Vol. I, București, 1906, vol. II, București, 1908. Volume valoroase și pentru informațiile etnografice, sociale și istorice.

¹⁴ Va fi publicat în vol. II al culegerii. George Giuglea (scris greșit I. Giuglea) e menționat în scurta *Prefață* la acest volum.

¹⁵ București, 1911. Partea lui George Giuglea e subintitulată *Vechime. Stratificări etnice*.

¹⁶ Culegere de literatură populară. Cu hartă, fotografii, note și glosar, București, 1913, 400 p.

¹⁷ „Prima dovadă de viață puternică a unui grup de peste 300.000 de români, pe care i-am ignorat până acum”; vezi *Prefața*, p. II.

¹⁸ Vezi Iordan Datcu, Sabina Cornelia Stroescu, *Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar românesc*, București, 1979.

¹⁹ București, [f.a.], colecția „Biblioteca Basarabiei”, nr. 6. Culese din jud. Chișinău, Tighina și Cetatea Albă, în 1918.

²⁰ În DR, V, 1927 – 1928, p. 523-553; în acest studiu publică trei cântece populare despre Dunăre, culese în 1910 – 1911 de la românii din Serbia, și semnaleză unele asemănări cu balada *Miorița*.

²¹ V. Alecsandri, *Poezii populare*. Introducere, note și glosar de G. Giuglea, București, [1933].

²² În „Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj”, IV, 1931, p. 101-106.

reliefarea legăturilor dintre limba română și celelalte limbi romanice. Solida sa pregătire lingvistică, chiar dacă era tributară doctrinei neogramaticilor, se vedește chiar din prima lucrare, publicată în 1909, intitulată *Cercetări lexicografice. Elemente latine în limba română*²³. Aceasta deschide drumul studiilor sale consacrate semnării unor termeni de origine latină, mai ales din domeniul ocupațiilor tradiționale ale poporului, păstoritul și agricultura. Sunt discutate cuvinte mai puțin cunoscute, neatestate în dicționarele curente, cum ar fi: *buș, corună, a se dăzvulba, hiestru, muscur, soartă* etc.

Prin studierea istoriei cuvintelor și a etimologiei lor, G. Giuglea căuta să aducă argumente lingvistice ca dovezi privind continuitatea și permanența poporului român și a limbii române în Dacia. Într-una dintre cele mai importante lucrări ale sale, *Straturi străvechi și stadii de dezvoltare în structura limbii dacoromâne*²⁴, o sinteză a unor cercetări mai vechi, G. Giuglea afirmă din nou că faptele de limbă sunt pentru români, în lipsa izvoarelor scrise, cele mai prețioase documente. Ne referim aici, în special, la capitolul VII. *Caracteristici lingvistice dacoromâne, un zid de separare între aromână și dacoromână*, care ni se pare esențial. În urma unui studiu comparativ între lexicul dacoromân și cel aromân din perioada preslavă rezultă că un mare număr de termeni latini de primă importanță în comunicare sunt specifici numai dacoromânei și lipsesc din aromână. E vorba de aproximativ 400 de cuvinte (se dă lista lor) care nu au putut fi aduse în Dacia din spațiul Balcanilor, unde ele nici nu există. „Acest bloc de unități lingvistice este autohton numai în Dacia și s-a putut menține aici numai prin statornicia românilor încă de la început, în aceste ținuturi” (p. 136). Numărul acesta nu este exagerat, căci cercetările mai noi, bazate pe statistici comparative efectuate de Romulus Todoran, ridică la 534 numărul de cuvinte de origine latină păstrate numai în dacoromână²⁵ și vin în sprijinul tezei lui G. Giuglea privind existența unui vast teritoriu romanizat unde s-a format poporul român, ca și continuitatea lui pe teritoriul vechii Dacii. A susținut mereu, cu tărie, latinitatea noastră și într-o epocă în care, datorită situației politice, influenței slave în toate compartimentele limbii (nu numai în vocabular, toponimie și onomastică, ci și în fonetică–fonologie, morfologie, sintaxă) i se atribuia un rol exagerat.

²³ București, 1909. Multe au fost acceptate de W. Meyer-Lübke și se regăsesc în REW: *cofleși, corună, incurca* și altele.

²⁴ Tipărită în volum separat, la Sibiu, în 1944, în germană, pentru a forma împreună cu alte lucrări – de istorie, de etnografie etc. – Bibliotheca Rerum Transsilvaniae, care urma să înfățișeze adevărul privitor la istoria Transilvaniei. Tradusă și publicată în volumul *Fapte de limbă...*, p. 27-158. Nu e numai un studiu lingvistic de o valoare deosebită (ca și *Cheie pentru înțelegerea continuității noastre în Dacia prin limbă și toponimie*, București, 1944), ci și un document cu semnificație politică (dată de condițiile istorice în care a apărut) și care încearcă să sensibilizeze comunitatea științifică internațională în legătură cu cauza românească privind Transilvania (de Nord).

²⁵ Vezi R. Todoran, *Despre elementul latin în lexicul dialectelor românești*, în *Actele celui de-al XII-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică*, II, București, 1971, p. 185-192; idem, *Différenciations de l'élément latin du daco-roumain*, în *Actes du XVIIème Congres International de Linguistique et Philologie Romanes (Aix-en-Provence, 29 août – 3 septembre 1983)*, vol. 6, 1986, p. 445-461.

G. Giuglea a încercat încă din primele sale studii de amploare să pună în evidență importanța elementului autohton, preroman, în special în vocabularul românesc. Pasiunea pentru etimologie, dublată de o temeinică pregătire de clasicist și chiar indo-europenist, i-a permis să reia, bazându-se și pe date noi, abordarea acestei controversate probleme. O cercetare dificilă, dar care pornește de la certitudinea că și în română trebuie să se fi păstrat elemente preromane, ca și în celelalte idiomuri romanice. Amintim aici studiile *Crâmpeie de limbă și viață străveche românească. Elemente autohtone (preromane), greco-latine, v. germane*²⁶, *Elemente străvechi în limba română*²⁷, *Éléments preromans en rhétoroman et en roumain*²⁸ și unele dintre cuvintele asupra cărora a revenit cu precizări²⁹, cum ar fi: *stână, brânză, zăr, jep, troian*³⁰.

George Giuglea a fost considerat adept al metodei numite de creatorul ei, Rudolf Meringer, *Wörter und Sachen* („cuvinte și lucruri”)³¹. Iorgu Iordan³² îl consideră chiar unicul reprezentant al acestei metode (pe atunci nouă) din cadrul școlii lingvistice clujene. În studiul intitulat *Cuvinte și lucruri. Elemente vechi germane în Orientul romanic*³³, el încearcă cu ajutorul ei să demonstreze existența elementelor germane rămase de la goții și gepizii care au locuit în Dacia (iar cercetările istorice confirmă acest lucru) în secolele III – VI. Prezența unor termeni germanici în română ar constitui un argument lingvistic prețios privind persistența populațiilor romanizate pe teritoriul Daciei. Din păcate, demonstrația sa, referitoare, de exemplu, la cuvântul *strungă* (care ar proveni din germ. *stanga* + **rugă* < lat. *ruga*), bazată și pe descrierea cu precizie a „obiectului”, amplasarea lui, construcția etc., nu reușește să convingă³⁴. Preocuparea lui pentru a evidenția elementul germanic a rămas constantă, în ciuda faptului că etimologiile propuse (pentru termeni precum *băga, căina, cotropi, brustur, grapă, buștean, grind* etc.)

²⁶ În DR, III, 1923 – 1924, p. 561-628.

²⁷ În „Revista filologică”, II, 1928, nr. 1 – 2, p. 49-65.

²⁸ În „Langue et littérature”, I, 1941, nr. 2, p. 215-221.

²⁹ În studiul, amintit mai sus, *Straturi străvechi...*, p. 32-38.

³⁰ E vorba de cuvinte foarte vechi în limbă, dintre cele mai controversate sub raport etimologic. O seamă din explicațiile sale aduc idei originale și precizări semantice importante pentru etimologie (ca în cazul cuvintelor *brânză* sau *brândușă*). Pentru ansamblul problemei, vezi I. I. Russu, *Etnogeneza românilor*, București, 1981.

³¹ Vezi Iorgu Iordan, *Lingvistica romanică*, București, 1962, p. 71-72. Hugo Schuchard, celălalt inițiator al metodei, consideră *lucrul* mai important, deci: „Sachen und Wörter”. Iar Giuglea completează: „lucru”, „cuvânt” și „loc” (în sensul de *locul* unde se află „lucrul”); vezi articolul *Lexic studiat prin prisma: „lucru”, „cuvânt”, „loc”*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 205-209.

³² *Istoria științelor în România. Lingvistica*, București, 1975, p. 92.

³³ În DR, II, 1922, p. 327-402.

³⁴ Vezi recenziia critică pe care Ovid Densusianu o publică în GS, I, 1923, p. 161-165. Densusianu respinge mai ales etimologia *stanga* + **rugă*, formă hibridă, dar și ideea în sine, de a căuta elemente vechi germane în terminologia păstorească. În schimb, Giuglea are dreptate când prezintă ca prim sens al lui *strungă* acela de „loc îngust, deschizătură prin care trec oile la muls”, și nu „îngrăditura unde stau oile la stână”, cum crede Densusianu.

au fost respinse atunci, sau mai târziu, de către cercetătorii care au subliniat marile dificultăți ale acestei încercări, legate în special de lipsa informațiilor sigure³⁵. De asemenea, încercarea de a demonstra prezența unui grup de elemente vechi grecești în limba română nu s-a dovedit convingătoare. Pentru unele dintre cuvintele atribuite de el influenței vechi grecești, de exemplu *argea*, *grunz*, *sterp*, *urdă*, în lucrările mai noi se propun diferite etimologii, iar altele (de exemplu *teafăr*) au rămas, mai departe, în grupa cuvintelor cu etimologie necunoscută.

Încă din lucrările de tinerețe, cum sunt *Schiță din toponimia românească*³⁶ și *Românii din Serbia*, se poate remarca interesul acordat de G. Giuglea toponimiei, interes care s-a menținut deosebit de intens de-a lungul întregii sale vieți. Metoda utilizată pentru adunarea și studierea numelor topice se caracterizează prin perspectiva interdisciplinară și prin aplicarea normelor geografiei lingvistice în conexiune cu ideea că „masa toponimică” are aceeași valoare cu „aria majoră”³⁷. Studiarea etimologică și statistică a „masei toponimice” furnizează probe privind continuitatea și stabilitatea românilor din regiunea cercetată. Numele de locuri fiind depozitare ale istoriei și culturii unui popor, a propus, încă în 1944, strângerea lor din întreaga țară și alcătuirea unui *Atlas toponimic românesc*. Dorința mai veche, de a studia comparativ toponimia italiană cu cea română, se va concretiza târziu, în articolul *Correspondances italo-roumaines. Éléments préromains, latins et vieux germaniques*³⁸, în care reia și discuția în legătură cu elementele vechi germane în toponimie³⁹.

Ca romanist, G. Giuglea a încercat să pună în evidență o serie de paralelisme, în general lexicale și semantice, între română și alte limbi romanice, mai ales cele ibero-romanice, într-un număr mare de studii⁴⁰. Astfel de cercetări comparative erau atunci puțin numeroase⁴¹. Explicația acestor concordante și coincidențe, oferită de geografia lingvistică prin „teoria ariilor laterale” a lui M. Bartoli sau a „zonelor izolate”, i se pare insuficientă. Au intervenit și alți factori, de natură psihică, stilistică, etnografică, însă care sunt greu, dacă nu imposibil, de precizat.

³⁵ Nici rezultatele la care au ajuns C. C. Diculescu și apoi E. Gamillscheg nu au fost acceptate de specialiști. „În stadiul actual al cunoștințelor noastre numai explicația numelui *Moldova* prin gotică este satisfăcătoare; în rest existența în limba română a unor elemente de vocabular vechi germanice poate fi presupusă numai pentru 3 – 4 cuvinte, dar nu poate fi probată”, afirmă Al. Rosetti, în ILR, 1986, p. 223.

³⁶ În „Anuarul de geografie și antropogeografie”, I, 1909 – 1910, p. 39-55.

³⁷ Vezi *Cheie pentru înțelegerea continuității noastre în Dacia prin limbă și toponimie*.

³⁸ Scris împreună cu Mircea Homorodean pentru cel de al VII-lea Congres Internațional de Științe Onomastice, Florența, 1961.

³⁹ De exemplu, din baza v. germ. **busc*,-a ar proveni top. *Buscatul*, *Busca*, *Buscata* etc. și unele apelative ca *buscai* și *buștean*.

⁴⁰ Primul este *Concordances linguistiques entre le roumain et les parlers de la zone pyrénéenne*, Cluj, 1937; vezi și (împreună cu I. Stan) *Concordanțe lexicale între graiuri ibero-romanice și românești*, în CL, V, 1960, p. 57-66.

⁴¹ Tânăruț Ascoli a semnalat printre primii asemănările dintre română și friulană, A. Viciu cele dintre română și dialectul sicilian, Iorgu Iordan s-a ocupat de dialectele italiene de sud și română. Vezi (pentru toată bibliografia) Carlo Tagliavini, *Originile limbilor neolatine*, București, 1977, p. 282-284.

George Giuglea a publicat și câteva studii de limbă veche și filologie: *Cazania protopopului Popa Pătru din Tinăud (Bihor)*⁴², *Călătoriile călugărului Chiriac de la Mănăstirea Secul*⁴³, *Coresi face cea dintâi apropiere între „romani” și „rumâni”*⁴⁴.

După pensionare, George Giuglea a rămas în Clujul de care îl legau atâtea amintiri, deși familia sa locuia la București. Revine la Muzeu, acum Institutul de Lingvistică, încercând să regăsească ceva din vechea atmosferă, dar, din păcate, nu numai numele Muzeului se schimbasese. Participă cu regularitate, ca și altădată, la ședințele de comunicări de marți seara. Pierderea treptată a vederii l-a împiedicat să își continue singur cercetările mai vechi sau să înceapă altele noi. A rămas totuși plin de energie, cu spiritul viu și iscoditor, cu un fel de a vorbi simplu, direct, adeseori cu scăpărări ironice. Petrece mult timp în Institut și împreună cu câțiva colaboratori apropiați pregătește pentru publicare studiile sau recenziile prezentate la ședințele de marți. Unele comunicări stârnesc discuții aprinse și controversate, legate de soluțiile etimologice propuse, ca, de pildă, cea intitulată *O fosilă toponimică de factură latină vulgară în Ardeal: Rî de Moare (riu de molae)*⁴⁵. Surprinde numărul mare al lucrărilor publicate în această perioadă, printre care etimologii, recenzii și, mai ales, studii de toponimie⁴⁶, rod al unei neobosite munci de documentare pe teren, din Bran până în Țara Hațegului, din bazinul Ampoiului, din Munții Apuseni sau din zona Argeșului.

În ciuda vârstei și a bolii, și-a continuat cu stăruința care îl caracteriza vechile preocupări; indiferent la schimbările petrecute în jurul său, a rămas credincios ideilor cu care a pornit la drum și pe care și-a clădit întreaga operă.

Nu a publicat și a rămas nevalorificat materialul lingvistic și etnografic referitor la păstorit, cules în decurs de mai mulți ani (începând aproximativ cu 1930), cu un chestionar special și prin anchete directe în diferite zone ale țării. O astfel de sinteză, care putea fi întocmită de un cunoscător profund al vieții și terminologiei păstorești, cum a fost George Giuglea, lipsește încă din lingvistica noastră.

Deși unele rezultate și soluții la care a ajuns nu au fost acceptate, lucrările sale cuprind idei originale și o mare bogăție de date, care constituie sugestii pentru cercetări viitoare. Prin toată activitatea sa științifică George Giuglea rămâne o personalitate de seamă a școlii lingvistice clujene.

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21*

⁴² În DR, I, 1920 – 1921, p. 356-359.

⁴³ București, 1936.

⁴⁴ În „Biserica ortodoxă română”, București, LIII, 1935, nr. 3 – 4, p. 226-228.

⁴⁵ Prezentată în 17 februarie 1959 și înglobată în lucrarea mai amplă *Toponimia comunei Râu de Mori (Țara Hațegului)*, publicată împreună cu M. Homorodean și I. Stan, în FD, V, 1963, p. 41-68.

⁴⁶ Citez doar câteva: *Branul în lumina toponimiei* (în colaborare cu N. Orghidan), în CL, IV, 1959, p. 127-152; *Nume topice în bazinul Ampoiului: Ampoi, Mureș, Ciunc, Vultori etc.*, în „Apulum”, V, 1965, p. 431-437; *Toponimice românești în Munții Apuseni (Băișoara, Săcel, Muntele Săcel)*, (în colaborare cu V. Țîra), în AUT, Seria științe filologice, IV, 1966, p. 197-219.